

LECTIO DUODETRICESIMA

ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΕΝΟΣ ΔΡΑΠΕΤΗ ΔΟΥΛΟΥ

XXVIII

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Aesōpi nostri Licinus servus tibi notus Rōmā* Athēnas* fūgit. Is Athēnis* apud Patrōnem Epicurēum paucos menses* pro libero fuit, inde in Asiam* abiit. Postea Plato quidam Sardiānus, cum eum fugitīvum esse ex Aesōpi litteris cognovisset, hominem comprehendit et in custōdiam Ephesi* tradidit. Tu hominem investīga, quaeso, summāque diligentiā vel Rōmam* mitte vel Epheso* rediens tecum dedūc. Noli spectāre quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolōre Aesōpus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitīvi.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο δούλος του Αισώπου μας, ο Λίκινος, που σου είναι γνωστός, δραπέτευσε από τη Ρώμη στην Αθήνα. Στην Αθήνα έμεινε λίγους μήνες σαν ελεύθερος κοντά στον Πάτρωνα τον επικούρειο κι από κει πήγε στην Ασία. Αργότερα, κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις, μόλις έμαθε από γράμμα του Αισώπου πως ήταν δραπέτης, τον έπιασε και τον παρέδωσε στη φυλακή στην Έφεσο. Αναζήτησε τα ίχνη του, σε παρακαλώ, και με την πιο μεγάλη φροντίδα είτε στείλε τον στη Ρώμη είτε φέρ' τον μαζί σου γυρίζοντας από την Έφεσο. Μη σε απασχολήσει πόσο κοστίζει: όποιος είναι τέτοιος μασκαράς έχει μικρή αξία. Ο Αίσωπος όμως οργίστηκε τόσο πολύ για την ελεεινή πράξη και το θράσος του δούλου, που τίποτα δε θα τον ευχαριστούσε πιο πολύ* από το να ξαναπάρει πίσω τον δραπέτη**.

* τίποτα δεν θα του ήταν πιο ευχάριστο

** από την επανάκτηση του δραπέτη

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

- Στάση σε τόπο** ➔ **In + αφαιρετική**
In Italia sum [είμαι στην Ιταλία]
- Κίνηση σε τόπο** ➔ **In, ad + αιτιατική**
In Italiam eo [πηγαίνω στην Ιταλία]
- Απομάκρυνση
Προέλευση** ➔ **ex, de, ab + αφαιρετική**
ex Italia abeo [φεύγω από την Ιταλία]
ex Italia venio [έρχομαι από την Ιταλία]

Πολύ
σημαντική
πληροφορία!

Τα ονόματα των **πόλεων, μικρών νησιών και χερσονήσων** καθώς και το ουσιαστικό **domus** δεν συνοδεύονται από πρόθεση και ακολουθούν την παρακάτω σύνταξη:

- Στάση σε τόπο** ➔ **Γενική** με ονόματα α' και β' κλίσης **ΕΝΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ**
Romae sum
- ➔ **Αφαιρετική**¹ με ονόματα γ' κλίσης ή ονόματα **ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ**
Neapoli sum / Athenis sum
- Κίνηση σε τόπο** ➔ **Αιτιατική**
Romam venio
- Απομάκρυνση ή
Προέλευση** ➔ **Αφαιρετική**²
Roma abeo
Roma venio

¹ Αφαιρετική τοπική [locativus]

² Αφαιρετική απομάκρυνσης [separativus]

Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Πόζε συνέβη μια πράξη ➡ **Αφαιρετική**
nocte abierunt [έφυγαν τη νύχτα]

Πόσο διήρκεσε μια πράξη ➡ **Αιτιατική**
noctem rugnabant [πολεμούσαν κατά τη διάρκεια της νύχτας]

Πριν από... ➡ **ante + αιτιατική** [εμπρόθετος προσδιορισμός]
ante pugnam abierunt [έφυγαν πριν από τη μάχη]

Μεζά από... ➡ **post + αιτιατική** [εμπρόθετος προσδιορισμός]
post pugnam abierunt [έφυγαν μετά από τη μάχη]

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Adficio, adfectus sum, adfici, 3
Cognosco, -gnovi, -gnitum, -gnoscere, 3
Comprehendo, -hendi, -hensum, -hendere, 3
Deduco, -duxi, -ductum, -ducere, 3
Eo, ii [ivi], itum, ire, 4
Fugio, fugi, fugitum, fugere, 3

Investigo, 1
Possum, potui, posse
Quaeso, quaesere, 3
Specto, 1
Sum, fui, esse
Trado, -didi, -ditum, -dere, 3

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

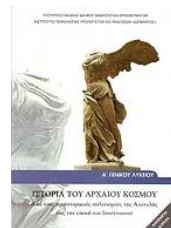
scelus -eris, ουδέτερο γ' κλίσης = έγκλημα, ελεεινή πράξη

Πληροφορίες για το εισαγωγικό σημείωμα

Όπως ήταν φυσικό, οι μεγάλες κατακτήσεις συνέβαλαν στην ανάπτυξη της δουλείας. Οι Ρωμαίοι στρατηγοί αιχμαλωτίζαν κατά χιλιάδες τους κατοίκους των κατακτημένων περιοχών, τους οποίους στη συνέχεια παρέδιδαν στους δουλεμπόρους. Η αγοραπωλησία δούλων ήταν ευρύτατα διαδεδομένη επιχείρηση, ιδιαίτερα στα λιμάνια της Ανατολής. Η ζήτηση των δούλων αυτή την εποχή αυξάνεται εξαιτίας της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και των γαιοκτησιών. Οι δούλοι παρείχαν φτηνότερη εργασία από τους ελεύθερους πολίτες. Η συμπεριφορά των Ρωμαίων απέναντι στους δούλους ήταν ιδιαίτερα σκληρή, γι' αυτό και σημειώθηκαν πολλές εξεγέρσεις δούλων, οι οποίες τις περισσότερες φορές καταπνίγηκαν στο αίμα.

Ερμηνεία κειμένου

Τον λόγο κατά του άτυχου δούλου Λικίνιου, του οποίου το μόνο «έγκλημα» ήταν ότι ήθελε να ζήσει ελεύθερος και να αποκτήσει μόρφωση δίπλα στη στοά του Επίκουρου, δεν τον εκφωνεί κάποιος σκοτεινός δουλοκτήτης ολιγαρχικός, μα ο περίφημος Κικέρωνας που φημιζόταν για τον ουμανισμό του και οι νεότεροι τον έχουν για πρότυπο δημοκρατικού ηγέτη.

Αυτή η επιστολή δείχνει πόσο σάπια ήταν ακόμα και η ρωμαϊκή διανόηση, αφού τους φτωχούς τους θεωρούσε ανθρώπινα εργαλεία κατάλληλα μόνο για δουλεία καθώς και πόσο αδύναμη ήταν η προσπάθεια για αλλαγή της ρωμαϊκής κοινωνίας από τη στιγμή που εξαρτιόταν από το κεφάλαιο και την ύπαρξη των δούλων για την επιβίωσή της.

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXVIII

cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με τον ιστορικό - αφηγηματικό *cum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική [όπως πάντοτε ο ιστορικός *cum*] και συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυντελικού [*cognovisset*] επειδή εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου [*comprehendit / tradidit*].
- ΔΗΛΩΝΕΙ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ.

quanti homo sit

- Δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση μερικής άγνοιας.
- Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quanti*.
- Εκφέρεται με υποτακτική [όπως πάντοτε οι πλάγιες ερωτήσεις] και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα [*sit*] επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου [*noli spectare*].
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στη φράση *noli spectare*.
- ΔΗΛΩΝΕΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ.

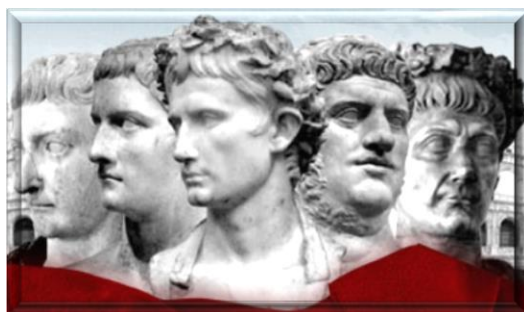
qui tam nihili est

- Δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική πρόταση.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui*.
- Εκφέρεται με οριστική και συγκεκριμένα με οριστική ενεστώτα επειδή δηλώνει κάτι πραγματικό.
- Αναφορικοϋποθετική πρόταση που δηλώνει ανοικτή υπόθεση = *qui est = si quis est* [απόδοση = *parvi enim preti est*].

ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο *ut nihil* [επειδή η πρόταση είναι αρνητική].
- Εκφέρεται με υποτακτική [όπως όλες οι συμπερασματικές προτάσεις] και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα [*possit*] επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου [*adfectus est = παρακείμενος με σημασία ενεστώτα*].
- ΔΗΛΩΝΕΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ.

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά όλους τους εμπρόθετους προσδιορισμούς του μαθήματος XXVIII.

ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΠΡΟΘΕΣΗ + ΠΤΩΣΗ	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ
<i>apud Patronem</i>	<i>apud + αιτιατική</i>	τόπος

2. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά όλους τους απρόθετους προσδιορισμούς του μαθήματος XXVIII.

ΑΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	ΠΤΩΣΗ	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ
<i>Roma</i>	<i>αφαιρετική</i>	<i>απομάκρυνση</i>

3. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω επιθέτων από το μάθημα XXVIII διατηρώντας την πτώση, τον αριθμό και το γένος τους.

parvi, gratius

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

4. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXVIII στον αντίθετο αριθμό.

<i>servus</i>	➡		<i>hominem</i>	➡	
<i>tibi</i>	➡		<i>diligentiā</i>	➡	
<i>menses</i>	➡		<i>rediens</i>	➡	
<i>quidam</i>	➡		<i>scelus</i>	➡	
<i>litteris</i>	➡		<i>fugitivi</i>	➡	

5. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

fugit: να γράψετε το γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή.

fuit: να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής μέλλοντα.

cognovisset: να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.

comprehendit: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελείκου στην ίδια φωνή.

investiga: να γράψετε το γ' πληθυντικό οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή.

mitte: να γράψετε το α' ενικό υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή.

est adfectus: να γράψετε το γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή.

6. Από το κείμενο XXVIII να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	➡	
	➡	

7. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXVIII να γράψετε μία (1) ετυμολογικά και σημασιολογικά συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή γερμανικά ή ισπανικά ή ιταλικά).

fugit, litteris, tradidit

Λατινική λέξη		Αρχαία λέξη	Γαλλική λέξη	Γερμανική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη
<i>fugit</i>	➡					
<i>litteris</i>	➡					
<i>tradidit</i>	➡					

8. Να αντιστοιχίσετε τα ουσιαστικά του κειμένου XXVIII της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
menses	Αφαιρετική πληθυντικού
litteris	Δοτική πληθυντικού
servi	Αφαιρετική ενικού
	Ονομαστική πληθυντικού
	Γενική ενικού
	Αιτιατική πληθυντικού
	Ονομαστική ενικού

9. Με βάση τις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των επιλογών που σας δίνονται στους πίνακες που ακολουθούν, χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- ...pro libero fuit, inde in Asiam abiit.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>libero</i> είναι δοτική ενικού		
Ο εμπρόθετος προσδιορισμός <i>in Asiam</i> δηλώνει κίνηση σε τόπο		

- ...propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesōpus est adfectus...

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>scelus</i> είναι ονομαστική ενικού		
Ο τύπος <i>dolore</i> είναι αφαιρετική πληθυντικού		

10. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή γράφοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Romani miles Roma in Graeciam navigant	
Romani milites Roma in Graecia navigant	
Romani milites Roma in Graeciam navigant	
Romani milites ex Roma in Graeciam navigant	

11. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό ή γραμματικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

i. Urbe occupatae Romani hostes deleverunt.

Σφάλμα	Διόρθωση

ii. Graecus miles forte pugnavit.

Σφάλμα	Διόρθωση

12. Να μετατρέψετε τη σύνταξη της πιο κάτω πρότασης από ενεργητική σε παθητική:

Postea Plato quidam Sardiānus hominem comprehendit et in custōdiam Ephesi tradidit.

---

13. Τι αποδεικνύει για τη ρωμαϊκή κοινωνία και τον τρόπο σκέψης των αρχαίων Ρωμαίων η ύπαρξη δούλων αλλά και ο τρόπος μεταχείρισής τους από τους ιδιοκτήτες τους;

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.